

Zomerhuis, later

Van Judith Hermann zijn verschenen

Kiezels

Thuishaven

Zomerhuis, later

Judith Hermann (1970, Berlijn) publiceerde in 1998 haar eerste bundel *Zomerhuis, later* en maakte er nationaal en internationaal meteen furore mee. Eerder kwam *Kiezels* uit bij Meridiaan Uitgevers (2024), gevolgd door *Thuishaven* (2025). Hermanns werk is veelvuldig bekroond, met onder andere de Kleist-Preis, de Friedrich-Hölderlin-Preis, de Wilhelm Raabe-Literaturpreis, en de Deense Blixenprisen. *Zomerhuis, later* komt 26 jaar na de eerste Nederlandse editie uit in een geheel nieuwe vertaling van Herman Vinckers.

Judith Hermann woont aan de kust van Ostfriesland.

JUDITH HERMANN

ZOMERHUIS, LATER

Verhalen

Vertaald uit het Duits door Herman Vinckers

MERIDIAAN
UITGEVERS

2025

Deze vertaling kwam mede tot stand dankzij een subsidie van het Goethe-Institut, dat wordt ondersteund door het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Eerste druk, september 2025

© S. Fischer, Frankfurt am Main, maart 2023
Eerder verschenen © 1998 S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main
© 2025 Nederlandse vertaling Herman Vinckers
Oorspronkelijke titel *Sommerhaus, später*
Omslagontwerp Nanja Toebak
Omslagbeeld © Freepik.com
Foto van de auteur © Andreas Reiberg
Typografie Wim ten Brinke
Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 63 2
NUR 304

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Voor F.M. en M.M.

*The doctor says, I'll be alright
but I'm feelin' blue*

– Tom Waits

Inhoud

Rode koralen	11
Orkaan (<i>Something farewell</i>)	30
Sonja	55
Einde van iets	85
Balivrouw	97
Hunter Thompson-muziek	114
Zomerhuis, later	138
Camera obscura	157
Aan deze kant van de Oder	167

Rode koralen

Mijn eerste en enige bezoek aan een therapeut kostte me de armband van rode koralen en mijn geliefde.

De armband van rode koralen kwam uit Rusland. Hij kwam, preciezer gezegd, uit Petersburg, hij was meer dan honderd jaar oud, mijn overgrootmoeder had hem om haar linkerpols gedragen, hij had mijn overgrootvader om het leven gebracht. Is dit de geschiedenis die ik wil vertellen? Ik weet het niet zeker. Niet echt zeker:

Mijn overgrootmoeder was mooi. Ze ging met mijn overgrootvader mee naar Rusland, omdat mijn overgrootvader daar ovens bouwde voor het Russische volk. Mijn overgrootvader zorgde voor een grote woning voor mijn overgrootmoeder op het Vasiljevski-eiland in Petersburg. Het Vasiljevski-eiland ligt tussen de Kleine en de Grote Neva, en wanneer mijn overgrootmoeder in de woning aan de Malyj Prospekt op haar tenen was gaan staan en uit het raam had gekeken, had ze de rivier kunnen zien en de grote Golf van Kronstadt. Maar mijn overgrootmoeder wilde de rivier niet zien en de Golf van Kronstadt niet en de hoge, mooie panden van de Malyj

Prospekt evenmin. Mijn overgrootmoeder wilde niet uit het raam kijken naar een gebied dat ze niet kende. Ze trok de zware, rode velours gordijnen dicht en sloot de deuren, de vloerkleden absorbeerden elk geluid, en mijn overgrootmoeder zat doelloos op de banken, in de fauteuils, op de hemelbedden en schommelde van voor naar achter en had heimwee naar Duitsland. Het licht in de grote woning aan de Malyj Prospekt was een schemerlicht, het was een licht als op de bodem van de zee, en mijn overgrootmoeder dacht misschien dat het onbekende gebied, dat Petersburg, dat heel Rusland niets anders was dan een diepe, schemerige droom waaruit ze spoedig zou ontwaken.

Mijn overgrootvader reisde echter het land door en bouwde ovens voor het Russische volk. Hij bouwde schachtovens en roostovens en vlamovens en reverbeerovens en Livermore-ovens. Hij bleef heel lang weg. Hij schreef brieven aan mijn overgrootmoeder, en als deze brieven arriveerden, trok mijn overgrootmoeder de zware, rode velours gordijnen voor de ramen een eindje open en las bij een smal reepje daglicht:

Ik wil je graag laten weten dat de Hasenclever-oven die we hier bouwen uit moffels bestaat, die door verticale kanalen met elkaar verbonden zijn en door de vlam van verbranding via een rooster verhit worden – je herinnert je de retortoven nog wel, die ik in Blomesche Wildnis in Holstein bouwde en waar je destijds bijzonder over te

spreeken was – welnu, ook bij de Hasenclever-oven wordt het erts door de openingen in de bovenste moffel gedaan en...

Mijn overgrootmoeder werd erg moe van het lezen van deze brieven. Ze kon zich de retortoven in Blomesche Wildnis niet meer herinneren, maar ze kon zich Blomesche Wildnis wel herinneren, de weiden en het vlakke land, de hooibalen op de velden en de smaak van zoete, koude appelmoot in de zomer. Ze liet de kamer weer terugvallen in het schemerlicht en ging vermoeid op een van de banken liggen, ze zei: 'Blomesche Wildnis, Blomesche Wildnis', het klonk als een kinderlied, het klonk als een slaaplied, het klonk mooi.

Op het Petersburgse Vasiljevski-eiland woonden deze jaren behalve buitenlandse kooplieden en hun gezinnen ook veel Russische kunstenaars en geleerden. Uiteraard hoorden zij ook over deze Duitse vrouw, mooi en bleek en met licht haar, die daar hoog in de Malyj Prospekt moest wonen, bijna altijd alleen en in kamers die zo donker, zacht en koel waren als de zee. De kunstenaars en geleerden begonnen haar op te zoeken. Mijn overgrootmoeder nodigde hen met een vermoeid gebaar van haar smalle hand uit om binnen te komen, ze zei weinig, ze verstond nauwelijks iets, ze keek met een trage en dromerige blik vanonder haar zware oogleden. De kunstenaars en geleerden namen plaats op de diepe, zachte banken en fauteuils, ze zakten weg in de zware en don-

kere stoffen, de dienstmeisjes brachten zwarte thee met kaneelsmaak en jam van bosbessen en bramen. Mijn overgrootmoeder warmde haar koude handen aan de samowar en was veel te moe om de kunstenaars en de geleerden te vragen weer te vertrekken. En dus bleven ze. En ze bekeken mijn overgrootmoeder, en mijn overgrootmoeder smolt met het schemerlicht samen tot iets droevigs, moois, vreemds. En aangezien droefheid en schoonheid en vreemdheid het wezenskenmerk van de Russische ziel zijn, werden de kunstenaars en de geleerden verliefd op mijn overgrootmoeder, en mijn overgrootmoeder liet zich door hen beminnen.

Mijn overgrootvader bleef heel lang weg. Mijn overgrootmoeder liet zich dan ook lang beminnen, ze deed het voorzichtig en omzichtig, ze beging nauwelijks een fout. Ze warmde haar koude handen aan de samowar en haar rillerige ziel aan de gloeiende harten van haar minnaars, ze leerde woorden herkennen in de vreemde, zachte taal: 'Jij, tederste van alle berken.' Ze las de brieven over de smeltovens, de Deville-ovens, de buisovens bij het smalle reepje daglicht en verbrandde ze allemaal in de open haard. Ze liet zich beminnen, ze zong 's avonds voor ze in slaap viel zachtjes het lied over Bloemesche Wildnis, en als haar minnaars haar vragend aankeken, glimlachte ze en zweeg.

Mijn overgrootvader beloofde snel terug te komen, snel met haar terug te keren naar Duitsland. Maar hij kwam niet.

De eerste en de tweede en de derde winter in Petersburg gingen voorbij, en nog altijd was mijn overgrootvader ergens ver weg in Rusland bezig met het bouwen van ovens, en nog altijd wachtte mijn overgrootmoeder tot ze terug kon naar huis, naar Duitsland. Ze schreef hem toen hij in de taiga zat. Hij schreef terug dat hij snel zou komen, hij moest daarna nog één keer weg, voor de laatste keer – maar dan, maar dan, beloofde hij, konden ze gaan.

Op de avond dat hij terugkwam zat mijn overgrootmoeder voor de spiegel in haar slaapkamer haar lichte haar te kammen. In een kistje voor de spiegel lagen de geschenken van haar minnaars: de broche van Grigori, de ring van Nikita, de parels en fluwelen linten van Alexej, de lokken van Jemeljan, de medaillons, de amuletten en zilveren colliers van Mikhail en Ilja. In het kistje lag ook de armband van rode koralen van Nikolaj Sergejevitsj. De zeshonderdvijfenzeventig kleine koralen zaten op een zijden draad geregen, en ze gloeiden rood als woede. Mijn overgrootmoeder legde de haarborstel in haar schoot. Ze hield heel lang haar ogen gesloten. Ze deed haar ogen weer open, pakte de armband van rode koralen uit het kistje en deed hem om haar linkerpol. Haar huid was heel wit.

Die avond at ze voor het eerst in drie jaar samen met mijn overgrootvader. Mijn overgrootvader sprak Russisch en glimlachte naar mijn overgrootmoeder. Mijn overgrootmoeder vouwde haar handen in haar schoot en glimlachte terug. Mijn overgrootvader sprak over de steppe, over de wildernis, over de heldere, Russische nachten, hij sprak over de ovens en noemde hun Duitse namen, en toen knikte mijn overgrootmoeder, alsof ze het begreep. Mijn overgrootvader zei in het Russisch dat hij nog één keer naar Vladivostok moest, hij at de *pelmeni* met zijn handen terwijl hij dat zei, hij veegde met zijn handen het vet van zijn mond, hij zei dat Vladivostok de laatste bestemming was, daarna zou het tijd zijn om terug te gaan, naar Duitsland. Of wilde ze langer blijven?

Mijn overgrootmoeder verstond hem niet. Maar ze verstond het woord Vladivostok. En ze legde haar handen op de tafel, en de armband van koralen gloeide rood als woede aan haar witte linkerpols.

Mijn overgrootvader staarde naar de armband van koralen. Hij legde de rest van zijn *pelmeni* terug op zijn bord, veegde zijn handen af aan het linnen servet en stuurde het dienstmeisje met een handgebaar de kamer uit. Hij zei in het Duits: 'Wat is dat.'

Mijn overgrootmoeder zei: 'Een armband.'

Mijn overgrootvader zei: 'En hoe kom je daaraan, als ik vragen mag?'

Mijn overgrootmoeder zei heel zacht en voorzichtig: 'Ik hoop al zo lang dat je me eens iets zou vragen. Het is een geschenk van Nikolaj Sergejevitsj.'

Mijn overgrootvader riep het dienstmeisje weer naar binnen en stuurde haar naar zijn vriend Isaak Baruw. Isaak Baruw kwam, hij was krom en had een bochel, hij zag er slaperig en verward uit, het was al laat in de nacht, en hij streek voortdurend onzeker door zijn ongekamde haar. Mijn overgrootvader en Isaak Baruw liepen opgewonden en discussiërend door de kamer, Isaak Baruw sprak tevergeefs kalmerende woorden, woorden die mijn overgrootmoeder aan haar minnaars deden denken. Mijn overgrootmoeder zakte uitgeput weg in een van de zachte fauteuils en legde haar koude handen tegen de samowar. Mijn overgrootvader en Isaak Baruw spraken Russisch, mijn overgrootmoeder verstond niet veel meer dan de woorden 'secondant' en 'Petrovskipark'. Het dienstmeisje werd met een brief de deur uit gestuurd, de duisternis in. Toen de dageraad aanbrak, verlieten mijn overgrootvader en Isaak Baruw het huis. Mijn overgrootmoeder was in de zachte fauteuil in slaap gevallen, haar smalle hand met de armband van rode koralen om de pols hing slap vanaf de leuning naar beneden; in de kamer was het zo donker en stil als op de bodem van de zee.

Isaak Baruw kwam aan het eind van de ochtend terug en deelde mijn overgrootmoeder met veel strijkages en uitingen van deelneming mee dat mijn overgrootvader om acht uur die ochtend was overleden. Nikolaj Sergejevitsj had hem op de heuvel in het Petrovskipark midden in zijn hart geschoten.

Mijn overgrootmoeder wachtte zeven maanden. Toen beviel ze op 20 januari van het jaar 1905, tijdens de eerste dagen van de revolutie, van mijn grootmoeder, pakte haar koffers en keerde terug naar Duitsland. Haar trein naar Berlijn zou de laatste zijn die Petersburg verliet, voordat het spoorwegpersoneel in staking ging en het verkeer van Rusland met het buitenland stil kwam te liggen. Toen de deuren dichtgingen en de locomotief zijn witte rook de winterlucht in blies, verscheen helemaal aan het eind van het perron de kromme, gebochelde gestalte van Isaak Baruw. Mijn overgrootmoeder zag hem aankomen, ze gelastte de conducteur te wachten en zo klom Isaak Baruw op het allerlaatste moment in de Duitse trein. Hij vergezelde mijn overgrootmoeder op de lange reis naar Berlijn, hij droeg haar koffers en hoedendozen en handtassen, en hij liet niet na haar keer op keer te verzekeren van zijn levenslange dankbaarheid. Mijn overgrootmoeder glimlachte geruststellend naar hem en zweeg; ze droeg de armband van rode koralen aan haar linkerpols, en mijn piepkleine grootmoeder in haar rieten mandje leek toen al

meer op Nikolaj Sergejevitsj dan op mijn overgrootvader.

Mijn eerste en enige bezoek aan een therapeut kostte me de armband van rode koralen en mijn geliefde.

Mijn geliefde was tien jaar ouder dan ik, en hij leek op een vis. Hij had de grijze ogen van een vis en de grijze huid van een vis, hij leek net een dode vis, hij lag de hele dag op zijn bed, koud en zwijgend, het ging heel slecht met hem, hij lag maar op bed en zei, als hij al iets zei, alleen deze ene zin: 'Ik ben niet in mezelf geïnteresseerd.' Is dit de geschiedenis die ik wil vertellen?

Ik weet het niet. Ik weet het niet echt:

Mijn geliefde was de achterkleinzoon van Isaak Baruw, en door zijn dunne aders stroomde Russisch-Duits bloed. Isaak Baruw was mijn overgrootmoeder zijn leven lang trouw gebleven, maar hij was getrouwd met haar Pommerse kamermeisje. Hij zette met haar zeven kinderen op de wereld, en deze zeven kinderen schonken hem zeven kleinkinderen, en een van deze kleinkinderen schonk hem zijn enige achterkleinkind – mijn geliefde. De ouders van mijn geliefde verdronken in een zomerstorm op een meer, en mijn overgrootmoeder droeg me op om naar hun begrafenis te gaan – de laatste getuigen van het Petersburgse verleden werden daar in de Brandenburgse aarde neergelaten en met hen de verhalen, waar zij zelf niet meer over wilde praten. En

dus ging ik naar de begrafenis van Isaak Baruws kleinzoon en zijn vrouw, en aan hun graf stond mijn geliefde, die drie grijze tranen hilde. Ik nam zijn koude hand in de mijne, en toen hij naar huis ging, ging ik met hem mee; ik dacht dat ik hem kon troosten met de Petersburgse verhalen, ik dacht dat hij ze aan mij kon vertellen, nog één keer opnieuw.

Maar mijn geliefde sprak niet. En hij wilde niets horen, en hij wist ook helemaal niets van die winterochtend in het jaar 1905, waarop mijn overgrootmoeder de trein had tegengehouden zodat zijn overgrootvader kon vluchten, op het allerlaatste moment. Mijn geliefde lag dus maar op zijn bed en zei, als hij al iets zei, alleen deze ene zin: 'Ik ben niet in mezelf geïnteresseerd.' Zijn kamer was koud en stoffig, en keek uit op het kerkhof, op het kerkhof luidden onophoudelijk de doodsklokken. Als ik op mijn tenen ging staan en uit het raam keek, kon ik de pasgedolven graven zien, de bossen anjers en de rouwenden. Ik zat vaak in een hoek van de kamer op de grond, ik had mijn knieën opgetrokken en blies zachtjes de plukken stof door het vertrek; ik vond het verbazingwekkend om niet in jezelf geïnteresseerd te zijn. Ik was uitsluitend in mezelf geïnteresseerd. Ik bekeek mijn geliefde, mijn geliefde bekeek zijn lichaam alsof hij al dood was, soms bedreven we van haat vervuld de liefde, en ik beet in zijn zoute mond. Ik had het gevoel dat ik dun en mager was, hoewel ik dat niet was, ik kon doen